

Inschrijvingsstrook

Studiedag "Ethische vraagstukken in de ouderenzorg"

- Ik schrijf me in en betaal € 85 vóór 1 september 2011
 Ik schrijf me in en betaal € 95 vanaf 1 september 2011 (terugsturen vóór 30 september 2011)

Naam + voornaam:

Adres:

Tel.:

Email:

Organisatie:

Sessie: 1ste keuze: 1 2 3 4 5
 2de keuze: 1 2 3 4 5

DE STUDIEDAG GAAT DOOR OP DE REMYSITE
 REMYLAAN 4B TE 3018 WIJGMAAL

Wegbeschrijving

We zijn makkelijk te bereiken met de trein – het station van Wijgmaal ligt nog geen 50 m van de Remysite verwijderd.

Met de wagen volg je volgende route:
ALS JE UIT DE RICHTING VAN HASSELT KOMT:
 Op de kruising E314 - E313 (klaverblad Lummen) volg je richting Brussel-Leuven (E314). Je volgt de E314-autoweg tot aan afrit 20 Kessel-Lo, Wilsela, Putkapel. Dan ga je rechtsaf en aan de verkeerslichten nog eens rechts, de Aarschotsesteenweg op. Aan de eerste verkeerslichten ga je linksaf de Weggevoerdenstraat in. Deze blijf je volgen; over de spoorweg ligt de Remysite.

ALS JE UIT DE RICHTING VAN BRUSSEL KOMT:
 Je neemt de E40-autoweg. Ter hoogte van Leuven neem je de E314 richting Hasselt tot afrit 20 Kessel-Lo, Wilsela, Putkapel, dan linksaf. Aan de verkeerslichten ga je rechts de Aarschotsesteenweg op, aan de eerste verkeerslichten ga je linksaf de Weggevoerdenstraat in. Deze volg je tot aan de Remylaan. Achter de spoorweg ligt de Remysite.

Parkeren doe je bij voorkeur aan het station van Wijgmaal.

Sessie 4: "Is alles zo vanzelfsprekend?" Annemie D'heer

"Niet alle beslissingen omtrent het levenseinde zijn zo vanzelfsprekend. Dikwijls is er over praten een taboe, maar het houdt zieken en bejaarden bezig. Wanneer het leven stilletjes aan ten einde loopt, worden we geconfronteerd met vele vragen. Het is belangrijk om goed geïnformeerd te zijn, want iedereen heeft vroeg of laat met deze vragen te maken. Je zou denken dat recht en ethiek tegenover elkaar staan, maar recht zorgt voor een wettelijk kader, ethiek zorgt voor de terminologische duidelijkheid."

Sessie 5: "Ethische reflectie op probleem-situaties in de dagelijkse praktijk" Mieke Coeckelbergh

In deze sessie bekijken we een aantal casussen uit de eigen praktijksituatie. Wat is de situatie en zijn er onderliggende verbanden en motieven die hierop een invloed uitoefenen. We bekijken eveneens de verschillende afspraken binnen een organisatie en/of team. Hoe reageren verschillende hulpverleners op eenzelfde situatie? Wat willen ze bereiken en welke mogelijkheden bestaan hiertoe? Kortom, samen op zoek naar een bredere en andere kijk.

15u30 Afsluiting met een drankje en gelegenheid tot napraten.

Deelnemersprijs

€ 85 indien u inschrijft en betaalt vóór 1 september 2011
 € 95 indien u inschrijft en betaalt vanaf 1 september 2011

Te storten op het rekeningnummer 730-0041025-87 van Zorg-Saam met vermelding van naam + 07/10/11

Bert Broeckaert,
 Prof. dr., ethicus KULeuven

Bea van de Voort,
 Teamleider bij Sevagram, ervaringsdeskundige voor vrijheidsbeprekende maatregelen, Heerlen - Nederland

Inge François,
 Psychotherapeute, specialisatie intra-familiaal geweld

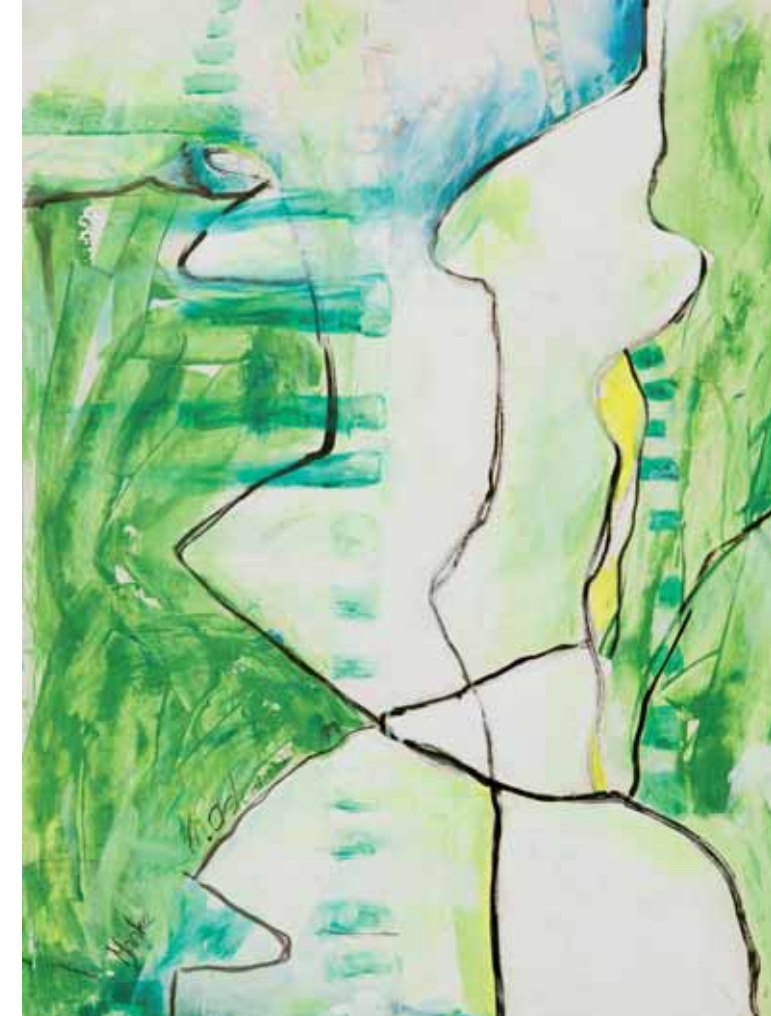
Annemie D'heer,
 Hoofdverpleegkundige WGK, referentieverpleegkundige palliatieve zorg; ethisch procesbegeleider

Jo de Clercq,
 Docent comfortzorg, patiëntgestuurde zorg, De Wingerd Leuven, zaakvoerder 'Terecht Kwaliteitsvolle Zorg'

Mieke Coeckelbergh,
 Psychiatrisch en palliatief verpleegkundige, educatieve medewerkster Zorg-Saam

Remylaan 4b - 3018 Wijgmaal-Leuven
 tel 016/24 39 75 - fax 016/24 39 71
 zorgsaam@zorgsaam.be - www.zorgsaam.be

Ethische vraagstukken
 in de ouderenzorg
 Studiedag: 7 oktober 2011

Remysite
 Remylaan 4b te 3018 Wijgmaal

Een zorgbehoevende die niet meer eet, een oudere die uit bed valt of iedere keer weer op de dool gaat. Hoe pakken we dat aan? Vrijheidsbeperking, fixatie, sondevoeding of ...? Wat is de beste oplossing? En dan nog: de beste oplossing voor wie? Voor de zorgbehoevende, voor de zorgverlener? Zijn er wel "goede" oplossingen? Of is "het beste" misschien gewoon de minst slechte oplossing? Iedere keer weer moeten we afwegingen maken in de zorg. Veelal gaat het om ethische afwegingen. Hoe doen we dat en waarmee houden we rekening? Deze studiedag staat vanuit de drukke dagelijkse praktijk even stil bij ethische vraagstukken in de zorg in de tijd van nu.

JANKE VAN DER TUIN

jankevandertuin@hotmail.com

Dagprogramma 7 oktober 2011

- 09u00 Onthaal en koffie
- 09u30 Inleiding van de dag,
Mieke Coeckelbergh, dagvoorzitter
- 09u35 **Medisch begeleid sterven. Een begrippenkader**
Bert Broeckaert
De ethische problematiek aan het levenseinde is veel, veel ruimer is dan enkel deze van euthanasie. Omdat we merken dat er nog steeds grote verwarring heerst over bijvoorbeeld het verschil of de grens tussen pijnbestrijding en euthanasie of tussen euthanasie en het nalaten van een levensverlengende behandeling, leek het ons aangewezen een omvattend begrippenkader met betrekking tot het medisch begeleide sterven te ontwikkelen. In deze lezing willen we een typologie aanreiken van de verschillende vormen van medisch begeleid sterven, van de verschillende wijzen dus waarop in de gezondheidszorg het stervensproces wordt begeleid. Niet omdat we per se gebrand zijn op indelingen, maar omdat de verschillende vormen van medisch begeleid sterven elk specifieke ethische vragen oproepen die dreigen miskend te worden wanneer er geen duidelijke grenzen en verschillen worden aangegeven.
- 10u15 Vraagstelling vanuit de zaal
- 10u25 **Fixatiebeleid in de praktijk**
Jo de Clercq
Hoe omgaan met fixatie in de zorg voor dementerenden? Belangrijk hierbij is uit te gaan van een visie rond het ondersteunen en begeleiden van verzorgenden en verpleegkundigen in hun dagelijkse contact met de dementerende cliënt. Dit alles wordt besproken aan de hand van casussen uit de praktijk.
- 11u15 Vraagstelling vanuit de zaal
- 11u20 Zoempauze

- 11u30 **Vrijheid versus veiligheid**
Bea van de Voort
Kwetsbare ouderen en mensen met een verstandelijke beperking krijgen vaak beschermende maatregelen opgelegd die hun vrijheid ernstig aantasten. Ze worden bijvoorbeeld vastgebonden in stoel of bed, hun gangdeuren worden afgesloten of ze krijgen strikte leefregels of langdurend onrustmedicatie. Inmiddels weten we dat deze maatregelen schadelijk zijn voor de geestelijke en lichamelijke gezondheid. Daarnaast zijn er moderne manieren om veiligheid te bieden, waarmee de bewegingsvrijheid niet of veel minder wordt aangetast.

12u15 Vraagstelling vanuit de zaal

12u20 Middagpauze met broodjesbuffet

Verdiepingssessies van 13u30 tot 15u30

Sessie 1: "Verdieping en praktijkcasussen" Bert Broeckaert

In deze interactieve workshop, waarin er vooral ook veel plaats is voor de vragen van de deelnemers, wordt dieper ingegaan op een aantal punten die in de lezing rond medisch begeleid sterven zijn aangeraakt. Komen vooral aanbod: waarom spreken over medisch begeleid sterven en niet over medische beslissingen rond het levenseinde? Wat is therapeutische hardnekkigheid? Wat is kunstmatige voedsel- en vochttoediening aan het levenseinde? Een belangrijk deel van de workshop zal gewijd worden aan de problematiek van de palliatieve sedatie en de leidraad die de Federatie Palliatieve Zorg Vlaanderen daaromtrent ontwikkeld heeft.

Sessie 2: "Ouderenmisbehandeling; ontspoorde zorg in de intramurale sector" Inge François

Ouderenmis(be)handeling (OMBH) leeft nog steeds in de taboesfeer maar komt frequenter voor dan we zelf durven vermoeden. Vaak blijft het probleem onzichtbaar omdat de signalen moeilijk te (h)erkennen zijn. Bij mishandeling denkt men automatisch aan de zware vormen van fysieke mishandeling. Bij ontspoorde zorg – ook wel ouderenmisbehandeling genoemd – gaat het vaak om subtiele vormen van mishandeling. Vaak zijn ze minder zichtbaar maar daarom niet minder ingrijpend en veelal gaat het gepaard met gevoelens van onmacht en schaamte.

In deze workshop staan we stil bij de betekenis van de term ouderenmishandeling meer algemeen en ontspoorde zorg meer specifiek. Vervolgens lichten we toe welke vormen van ontspoorde zorg er bestaan en wat de mogelijke risicofactoren zijn. Hoewel er geen standaard hulpverleningsplan bestaat, pogen we een paar aanbevelingen te doen waardoor de ontsporing van de zorg kan aangepakt worden.

Sessie 3: "Moreel beraad met familie, casussen uit de praktijk" Bea van de Voort

De afgelopen jaren zijn we in ons verpleeghuis voor dementerenden nadrukkelijk bezig geweest met het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen. Wat ons daarbij opvalt is dat er bij veel familieleden van dementerenden veel angst bestaat omtrent de veiligheid van hun dierbare. Het liefst sluit men elk risico uit, wat vaak ten koste gaat van veel vrijheid voor de bewoner. Dit komt de kwaliteit van leven van de dementerende niet ten goede. Het afschaffen van een vrijheidsbeperkende maatregel roept dan soms heel veel weerstand en emotie op bij de familie. Binnen Sevagram hebben we een strategie ontwikkeld die teams ondersteunt om dit voor familie vaak zeer gevoelige onderwerp toch bespreekbaar te maken. Op de meeste afdelingen in ons verpleeghuis heeft dit nu al geleid tot een volledig bandenloze zorg.